

KARPATORUSKÝ POKROK (1924) – TÝŽDENNÍK ČESKOSLOVENSKEJ STRANY SOCIALISTICKEJ¹

Ján DŽUJKO

Abstract: *The Carpatho-Russian Progress Weekly (1924) – Weekly of Czechoslovak Socialist Party.* The Carpatho-Russian Progress Weekly (Karpatoruský pokrok) started to publish on the 8th February 1924 in the town of Uzghorod and was initially subtitled *The Independent Weekly* (Nezávislý týdeník). Being printed in the printing office of Školnaja Pomoše in Uzghorod, it consisted of 4 – 6 pages. Doctor Václav Merhout was a responsible editor in chief. The weekly was written in Czech. Gradually, new regular columns were formed - *Film, Sport, Tourism, Curiosities* and *News*. The last page of the periodical was dedicated to advertisements. As for the content, the magazine covered mostly politics in the pre-election season and it also dealt with members of the Czechoslovak Socialist Party. The weekly defended rights and demands of Czech state workers in Subcarpathian Ruthenia and legionnaires - war invalids. Through short news the magazine informed of events in Uzghorod and its vicinity. Foreign news service could be found in the journal sporadically. Despite its short existence The Carpatho-Russian Progress Weekly was one of the few newspapers that were published in Czech language in Subcarpathian Ruthenia during the interwar period.

Key words: The Carpatho-Russian Progress Weekly. Subcarpathian Ruthenia. The interwar period. The Czechoslovak Socialist Party.

Karpatoruský pokrok začal vychádzať 8. februára 1924 v Užhorode s podtitulom Nezávislý týdeník. Tlačil sa na 4 – 6 stranách v tlačiarni Školnaja Pomoše v Užhorode. Zodpovedným redaktorom bol doktor Václav Merhout². Bol písaný v českom jazyku. Cena týždenníka bola 50 halierov, mesačné predplatné 2 koruny, ročné predplatné 20 korún. V novinách sa postupne sformovali pravidelné rubriky: *Film, Sport, Turistika, Zaujímavosti, Zprávy*. Poslednú stranu periodika zaplňala reklama a inzercia. Z obsahovej stránky sa periodikum zaoberalo predovšetkým propagovaním politiky Československej strany socialistickej. Snažilo sa tiež prispieť k zlepšeniu postavenia českých štátnych zamestnancov pôsobiacich na Podkarpatskej Rusi ako súčasť Československej republiky (ČSR). Formou krátkych správ informovalo o aktuálnom dianí v Užhorode i v ďalších častiach tohto regiónu. Informácie zo zahraničnopolitického diania sa na stránkach týždenníka vyskytovali sporadicky.

- 1 Tento príspevok vznikol v rámci projektu VEGA 1/0033/15 *Podkarpatská Rus a Slovensko v medzivojnovom Československu – hľadanie spoločnej koexistencie*.
- 2 Merhout, Václav (1979 – ?) lekár, novinár. Bol riaditeľom všeobecnej mestskej nemocnice v Užhorode, členom viacerých organizácií a spolkov ako napr. Československého Červeného kríža, Múzejnej spoločnosti v Prahe, Ústrednej jednoty československých lekárov. Bol držiteľom viacerých ocenení: Rád sv. Sávy, čestná strieborná medaila Juhoslovenského Červeného kríža. Bližšie: Reprezentačný lexikón Slovenska a Podkarpatskej Rusi. Bratislava : Academia, 1936, s. 213-214.

Redakce a administrace
UŽHOROD, Masarykovo 10.
Telefon č. 232.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ PÁTEK.
Odpovědný redaktor
MUDr. VÁCLAV MERHOUT.

Ročník I.

KARPATSKÝ POKROK

NEZÁVISLÝ TÝDENÍK.

V Užhorodě dne 23. května 1924.

== PŘEDPLATNÉ ==
na měsíc 2 Kč
na rok 20 „
Jednotlivá čísla . . . 50 h.

Běžný účet u
Slovenské banky v Užhorodě.

Číslo 16.

Rusko, křesťanství a socialism.

Před pronárodním boľševickým újel z Ruska bývalý tajemník L. N. Tolstého, V. F. Bulgakov a přijel všiml do Československé republiky. V řadě přednášek, které proslavil za revoluce i po ní v boľševickém Rusku, rozváděl učení a zásady Tolstého a mluví s tohoto hlediska i o současných otázkách ruského národa a ruské společnosti zcela bezohledně a neobjektivně. (Vydal Přemysl Pitter „Ve stěpích Tolstého“ za 4 Kč).

V jedné z nich mluví o sdružení a sektách, které nová vláda pronásleduje stejně ostře bez úspěchu. Jsou to střediska náboženských zálohových muziků, kteří se snaží podle zásad křesťanských tak, jak jim rozuměl Lev Tolstoj, žít a pracovat. Naši socialisté-vedoucí veřejnost by mohli zajímat ty které se snaží žít v socialistickém, po případě komunistickém řádu. Z nich na předním místě nůsto jmenová- vát „Pracovní Obec T. Bondareva“, která založila celý svůj život a celou svou práci skutečně na komunistických zásadách — proti vůli a přes odpor komunistické vlády. Proč? Protože boľševičtí vyrostli a odrůže se z celá jiných zásadách. Boľševická vláda především žádá poslušnosti plnění vojenské povinnosti, placení dárků, místo zákona lásky a vzájemnosti, jímž se řídí sektáři, zavádí komunism birokratickými nařízeními. Boľševičtí vyrostli z půdy marxismu, nevěřící, materialistického pojetí života a společnosti. Bondarevova Obec, Rejenti, Malavenci a všichni ti komunisté, od komunistů — boľševičků pronásledováni a na smrt nenáviděni, stali se komunisty ne z marxismu, ne z materialismu, nýbrž z hlubokého novokřesťanského přesvědčení náboženského. Vždyť boľševici už děti ve škole učí ze slabšíků čistě větu: „Neni Boha“. Trojčí dokonce navrhli biografem lákat lidi z kostelů a na zed chrámů Tverké Matky Boží

Schůze státního zaměst. v Užhorodě.

Svaz čs. odborových organizací stát. zaměstnanců a org. zaměst. podniků státem zpravených svolává veřejnou schůzi všech st. zaměstnanců v pátek 23. května t. r. ve 20 (8) hod. do úřednické mensy vládní budovy, za příčinou zaujetí stanoviska k prodloužení mimořádného drahotního přídávku pro Podkarpatskou Rus. jak se dovídá bude na schůzi referovati poslanec Bergman, dr. Gagatko a inž. Nečas. Je na st. zaměstnancích, aby se této důležité schůze ve vlastním zájmu plně zúčastnili.

v Kremle dali pověsit nápis: „Náboženství je opium pro lid“.

A po těchto obdivuhodných hnutí ruského lidu náhle můžete si přečíst v „Nových Čechách“ „Nové Čechy“, roč. VII. č. 5.) vyšlou stať druhého ruského emigranta, prof. Nikolaje Berdajeva, která začíná: „Náše doba je ve znamení zápasu mezi socialismem a křesťanstvím.“

Vypadá to tak, jakoby zmatek dnešního dorostal do pracovní babyloňského zmatení jazyků. Je opravdu těžko, pít se univeršního profesora filosofie, jehož jméno je skorem světově, ví-li něco o Měleancích, o Rajenských a o Zimotea Bondarovi? Vždytíto drobní lidé, proletáři v pravem slova s mysli jsou hluboce založení křesťané a socialisté, jakých si jen můžeme přát. Oni dokonce pokoušeli, byli-li národem nejvyšší ideál, který socialismus si osaměl, postavili, totiž komunistické obce. Ovšem komunistické obce vyrostlé a žijící vzájemnou, odlišnou láskou a ne čez-výcāju. A byl to přece právě ruský národnický socialism, který vznikl působením těchto myšlenek a byl to právě Rus Hercen, který napsal, že kdo nechce cářskou knutu, nesmí ani čelit osvobození člověka dosáhnou chutit. O takovém, hluboce pročištěném a mravně odhodněném socialismu nelze nikdy říci, že si přeje ze všech lidí naděnat měšťáky a ze jeho vyhynou silou je žádost státu se

mábat, nechtit prostě zlepšit hmotný stav širokých vrstev lidových, trpících nedostatkem bylo by opravdu nesociální, ale také nekřesťanské; pokud alespoň rozumní sociální a hospodářští pracovníci jasně vidí. Křesťanská chudoba, to je něco, pro co jsme se narodili, stejně jako jsme nevrostli proto, abychom se dostali do komunistického ráje. Pro nás je vždy spíš sraňnější milovat bohatství, abychom jim odstranili chudoba a bidu proletariátu. Není to naprosto hřích. Neopak je to naše socialistická povinnost. Proto však socialism nestojí proti křesťanství, nýbrž neopak je jeho praktickým důsledkem. Křesťanství bez socialismu, láska k chudobě, to je neplodné, škodlivé snění mystiků. Ale snění touha po nebeském království nepůjde ani nadřa- a spiny. Z těch počinů jen práce. Ovšem historicky materialism je také jen sněním o něčem, co vlastně vy-padá jinak. Socialism však nestojí a nepadá s historickým materialismem, jak by si to nepřátelé socialismu přáli. Neopak. Reforma, která v socialismu přichází, znamená nový, obroz- rozžený socialism, nevazující na tradice ruské, francouzské a anglické. Rozk- rozvíjí německého směru, který ležel do- sud nad Evropu a který strhl Rusko do boľševických experimentů, který přivodil krizi a přečinnou všim zra- zekce, náleží už minulosti. Bohudík; neboť byl brzdu vývoje. Práve na Berdajevovi a na celé řadě ruských emigrantů je zrovna názorně vidět, jak onen ztřeštěný nepromyšlený radikálism levých, jeho extrémistů pů- sobí. Zatlačuje lidi do pravdu, ubíjí skutečný životný socialism, a radci pomáhá k laciným vítězstvím, která by bez něho nikdy už nebyla dobyla.

PRVOTŘÍDNÍ ČESKÁ JÍDELNA
u STOČESU Masarykovo n. 11.
Vedle Poř. Banky
Chutné obědy a večere. Po celý den
teplá jídla. — Levné ceny. Vozná
obsluha.

Maryčka.

Chudý, chudický kraj byl jejím domovem. Studený vítr jejích hor lbal jí vlasy už v kolébkě, i potom, kdy už jako studentka přijížděla z města na prázdniny. Jejich lesy ne- byly veselé, ale byly práce jejich a kolik teplých chvil svého mládí s nimi snoubila. Měla je tolik ráda. Když kterýj její společník jí postaral studentkým významným lásky, utekla do těch smutných lesů v chudickém kraji a ty jí potěšily, polaskaly a ukonejšily.

Maryčka — tak se obvyčejě jme- nají dcery chudých lidí z jejich chudého kraje — stála se učitelkou. Suchý úřední tón dekretu, kterým byla ustanovena výpomocnou učitelkou kdesi v zapadlé dědině na Slovácku, nijak nezměnil jejího nad- šení. Její oči, o nich už kamarádky ve škole říkaly, že zářily ohro a nevinností a jež jí chránily před dotě- rovností mužů, které nepoznala, laskaly zivě i nežvě.

Byla učitelkou. Tolik se natěšila na ten okamžik, kdy poprvé přijde k dětem do školy, aby je učila, ona — slátná učitelka. A chtěla na Slovácku. Sama je neznala, jen z písní, které měla ze všech nejvíce ráda a pro něž

si i Slovácko zamilovala. V posledním roce studii přivedl jeden spoležák na středního kroku a od té doby se nestalo, aby vynesla jeden z těch milých večerů, při nichž se spi- valy slovácké písničky. Upřekovy obrázky si jí úplně podmaňovaly. Byla jim nadšená a plála si aspoň jednou ovidět touta u Antončka. Tolik po tom pozlila a nyní jí uvidil, brzy jí uvidí, vždyť Antonček je tak blízko, za školou. Pál hodiny po strání na- horu a už je u kostela.

Pokojně ve škole, její Maryčka obývala, byl příliš dlouhý, úzký a vysoký, aby mohl být útulný. Když přišel Ludvík, stáhl světlo lampy a sedl si k Maryčce ku komínům. Sedá- vata tak s ním častěji. V šeru, v koutěcku pokoje ho poslouchala, když vyprávěl. Nejvíce o Slovácku, které dobře znal. Nevěděla ani proč mu důvěřovala. Od prvního dne co přišla na Slovácko se znala. Přivedl jí až do školy ze stanice přes hodinu cesty vzdušné. Brzy doslechla se všelicos z jeho divnějšího života o jeho poměru k ženám a přece mu dovolila, aby k ní přicházel. Jménu by to nikdy neudělala.

Zdál se jí, že mluví o své minu- losti nerad, ale když se na něco ptala, odpovídal otevřeně a ničeho nezatajoval. Dnes seděl dlouho mický.

Myslíla na něj, což poslední dobu byl velmi časté. Čhtěla se ho na něco zeptat. Už dlouho přemýšlela má-li to učinit, a dnes se rozhodla. Zeptá se. Ještě trochu zaváhala, ale pak se skloponou hlavou a jakoby v rozpacích nejistým hlasem promluvíla: „Myslete, Ludvíku, že člověk může v životě milovat jen jednou?“ Sklo- nila hlavu ještě níže, aby nebylo vi- dět její hořící tváře a roztržité si pohrávající s tkanicou od halenky, čekala co řekne.

Její otázka ho nepřekvapila. Posa- mal se sotva ztanelně a hledě na její bohaté tmavé vlasy zvolna odpovídal: „Mnoho se jich tak ptá, ptalo se už dávno před námi a bude se ptati stále. — Znáte snad známou otázku Maupassanovu?“

„Neznám, Ludvíku, dovězte mně jí.“

„Milujeme, protože se jednou pot- káváme s bytostí, kterou pokládáme za svobodu pro sebe, či milujeme spíš proto, že jsme přímo zrozeni se schopností lásky?“

Upřela na něj své závažné oči, jakoby chtěla, aby se rozvykládal. Míval někdy zajímavé názory, docela jiné než ostatní muži, které znala. Vždycky ho ráda poslouchala, ale dnes chtěla slyšet něco o něm samém. Čhtěla jasnou odpověď na svoji otázku. Neuvědomovala si ani proč, ale chtěla jí.

Ludvík porozumlí jejimu pohledu a pokračoval: „Kdybych měl soudit podle sebe, řekl bych, že lidé se rodí se schopností milovat.“

„Chcete tvrdit, Ludvíku, že se nikdy nezamilujete jinak než jste miloval dosud?“

„Skoro bych tvrdil. Ale kdož to může vědět. Což je-li ještě nějaký jiný způsob lásky, způsob, který jsem dlouho nepoznal?“ a po malé chvílce mluvení dodal zamýšleně: „To bych se musel podle Maupassanta seřít se ženou, která jest pro mě stvo- řena.“

Maryčka vycítila lehkou ironii z posledních slov, ale přece se ještě tazala: „Tedy vy si dnes neovdedete zamířovat jen jednou ženu?“

„Milovat jsem vždycky jen jednu ženu. A na ni záleželo, jak dlouho naše láska trvala, poněvadž je v moci ženu učinit jí kratší nebo delší. Ale i šestš uvazuje a sevěděním bylo by nehorhkim, co by mohlo nadeřadovat a zničit všechno krásno, které si dva milující vybudovali. Nejmé-li příliš sentimentální a dovědeme-li se navždy rozloučit i s tím, co je nám nej- dražší, jen proto, aby nám to zůstalo drahým a nedotknutelným, žijeme šťastnějším životů. Všechno krás- ná, bohatství lásky zastává nám. Jsem šťasten všemi ženami, jež jsem milo- val. Každá z nich znamená život

Už v prvom čísle sformuloval týždenník v úvodníku svoje poslanie. Chcel prispieť ku konsolidácii pomerov na Podkarpatskej Rusi. V rámci hospodárstva, najmä v oblasti poľnohospodárstva, ktoré živilo obyvateľstvo, avšak bolo na nízkom technickom stupni vyspelosti. Podporu si zasluhoval aj rozvoj remesiel a budovanie seriózných obchodných vzťahov. Pokrok bol potrebný tiež v oblasti vzdelávania, pretože negramotnosť spôsobovala to, že Rusín bol iba bábkou v rukách podvodníkov a vydieračov. Pozornosť si vyžadovalo verejné zdravotníctvo a boj proti alkoholizmu, najmä v oblasti Verchoviny. Podobne v oblasti verejnej správy, bolo potrebné vykonať mnoho zmien. Medzi západnou a východnou časťou ČSR bol obrovský rozdiel. Preto na Podkarpatskej Rusi mali byť nositeľmi pokroku Česi. Ak mal byť skutočný a trvalý, bolo potrebné vybrať sa cestou, ktorá nepodceňovala rusínske obyvateľstvo. Malo dôjsť k zblíženiu českého živlu s tunajším obyvateľstvom a inteligenciou. Česi nesmeli ostať ako osamotená zvláštna spoločnosť, pretože by tak pôsobili odpudzujúco ako uzavretá vládnuca vrstva. Tak si teda predstavovala redakcia prácu Čechov pre pokrok na Podkarpatskej Rusi, ku ktorej chcela prispieť aj prostredníctvom svojho týždenníka v duchu hesla prispôbeného tomuto regiónu „s ruským lidem, skrze tento lid a pro tento lid“.³

Týždenník sa teda snažil osloviť najmä českú inteligenciu. Tá mala byť sprostredkovateľom pomoci obyvateľstvu tejto chudobnej časti ČSR. Mala prispieť k hospodárskemu i kultúrnemu povzneseniu Podkarpatskej Rusi. Nemala to však jednoduché, pretože predovšetkým tu pôsobiaci českí úradníci nežili v príliš ideálnych podmienkach, v mnohých prípadoch odlúčení od svojich rodín. Napriek tomu si museli získať dôveru tunajšieho ľudu a pochopiť, že prišli pomôcť bratskému národu. Tu mohli mnohí demonštrovať prakticky ako to mysleli s ideou slovanskej vzájomnosti aj v praxi. Nie vždy však úradníci dokázali vyjsť v ústrety obyvateľstvu a dochádzalo aj k nezhodám, ktoré boli údajne ojedinelé. Osloviť sa snažil Karpatoruský pokrok aj kompetentných úradníkov a politikov v Prahe, aby konečne podporili túto časť republiky, pretože obdobie konsolidácie povojnových pomerov sa skončilo a hmatateľné výsledky, ktoré by potvrdili zlepšenie sociálnych a hospodárskych pomerov rusínskeho obyvateľstva sa stále nedostavili. Republikánska sloboda, volebné právo či najmodernejšie zákony boli v tomto prípade zbytočné. Rozličné zbierky z ČSR sa posielali do cudzích krajín, podporovala sa ruská emigrantská mládež, zatiaľ čo mládež na Podkarpatskej Rusi vo vlastnej krajine bola chudobná a zanedbaná. Bohaté české mestá a ich rozličné spolky tak mali využiť tento región na svoju dobročinnú činnosť.⁴ Veľkú časť zodpovednosti za to, že na Podkarpatskej Rusi bola daňová, národnostná, cirkevná, jazyková otázka stále nevyriešená, ako aj pretrvával zlý stav v zdravotníctve, školstve, doprave nieslo ústredie v Prahe. Vysoká bola aj nezamestnanosť a nepodarilo sa rozvinúť ani priemysel a zdokonaľiť poľnohospodárstvo. Politické elity sústredené v hlavnom meste boli zodpovedné aj za to, že tu pracujúca česká inteligencia mala vytvorené katastrofálne životné

3 Sch.: Karpatoruský pokrok. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 8. 2. 1924, č. 1, s. 3.

4 FLEK, Jozef: Na pomoc Podkarp. Rusi! In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 9. 5. 1924, č. 14, s. 1; jkv – Buďme apoštoly sblížení! In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 6. 1924, č. 19, s. 1.

i pracovné podmienky. Museli si teda uvedomiť, že po piatich rokoch tohto druhu utrpenia, nemohli očakávať nadšenie tu pôsobiacej českej inteligencie.⁵

Noviny začali vychádzať pred prvými voľbami do poslaneckej snemovne a senátu na Podkarpatskej Rusi, čo sa výrazne podpísalo pod ich obsahovú stránku. Na svojich stránkach publikovali *Slovanský a karpatoruský program Československej strany socialistickej*. Výkonný výbor tejto strany ho prijal ako doplnok svojho programu. Strana sa zaviazala, že v záujme posilnenia slovanstva sa mali jeho jednotlivé vetvy zblížovať a nie odcudzovať, vyslovila sa za zavedenie úradného jazyka i vyučovacieho jazyka na vyšších školách ako rusínskeho spisovného jazyka, za budovanie autonómie Podkarpatskej Rusi v plnom rozsahu, za spravodlivé stanovenie krajinskej hranice medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou a za ochranu ruských menšín, ktoré ostali na slovenskom území, resp. za ochranu ich národnostných práv, a používanie ich jazyka v školách i na úradoch.⁶ Za pravdu tejto strane dali aj v prípade zostavenia kandidátky. Strana totiž prijala zásadu, že pokiaľ išlo o poslancov a senátorov v Národnom zhromaždení, patrili karpatoruské mandáty rusínskym kandidátom a ich kandidátka listina tak neobsahovala žiadneho nerusínskeho kandidáta. Tento správny postup mali podporiť všetci uvedomelí Čechoslováci.⁷ Týždenník obvinil v rámci predvolebného boja Československú sociálnodemokratickú stranu z toho, že kopírovala program Československej strany socialistickej. Boli to predovšetkým tie časti, ktoré sa týkali záujmov štátnych zamestnancov na Podkarpatskej Rusi. Tie prebrala práve aj z príspevku publikovaného na stránkach týždenníka.⁸ Československá národnodemokratická strana zas obvinila Československú stranu socialistickú z toho, že účelovo doplnila svoj program o myšlienky slovanstva a ochrany Rusínov, pričom v minulosti podporovala proukrajinský smer.⁹ Týždenník označil sociálnych demokratov na Podkarpatskej Rusi za ukrajinoфильských klerikálov spojených s tzv. chliborobami. Navyše nemali jasno ani v postoji k Andrejovi Gagatkovi.¹⁰ Raz ho označovali za čechofila a inokedy za toho, kto vystupuje proti Čechom.¹¹ Týždenník mu tak na svojich stránkach ponúkol priestor, aby uverejnil vlastné prehlásenie. V ňom sa Andrej Gagatko vyjadril k postoju českej tlače o jeho protičeskom postoji, ako aj proti názoru, že Podkarpatská Rus by sa mala orientovať nie na západ smerom k Čechom, ale na východ smerom k Rusku. Odmietol tvrdenie, že podpísal sťažnosť odoslanú Spoločnosti národov voči československej politike realizovanej na Podkarpatskej Rusi.¹² Osobu Andreja Gagatka na stránkach

5 Předpoklady pozitivní práce. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 20. 6. 1924, č. 20, s. 1.

6 Slovanský a karpatoruský program česko-slovenské strany socialistické. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 15. 2. 1924, č. 2, s. 1.

7 Neuvěřitelné se stane? In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 22. 2. 1924, č. 3, s. 1.

8 Vypůjčený program. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 4, s. 3.

9 Zlomyselnost či nevědomost? In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 4, s. 3.

10 Gagatko, Andrej (1884 – 1944), advokát, politik. Pôsobil ako advokát v Užhorode. Zakladateľ Karpatoruskej strany práce. Reprezentačný lexikón Slovenska a Podkarpatskej Rusi. Bratislava : Academia, 1936, s. 93.

11 Tažení klevetníků. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 1.

12 GAGATKO, Andrej. Prohlášení. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 1.

periodika bránil aj František Schwarz.¹³ Dementoval nepravdivé teórie o tom, že bol ruským dôstojníkom, ukrajinským či komunistickým agentom.¹⁴

Týždenník v rámci predvolebnej kampane negatívne vnímal politika a člena Československej sociálnodemokratickej strany Jaromíra Nečasa.¹⁵ Pred voľbami bola po ňom pomenovaná v Chuste ulica. Medzi obyvateľmi mesta sa však ustálil iný názov – Nešťastná ulica. Neskôr mesto toto pomenovanie zrušilo, čo podľa týždenníka svedčilo o jeho reálnej popularite a týždenník sa domnieval, že podobne negatívny osud postihne Jaromíra Nečasa aj vo voľbách. Výsmechom mala byť aj kandidátka tejto strany, ktorá bola s chybami publikovaná v týždenníku Vpered, čo Karpatoruský pokrok vnímal ako Nečasovu rusínštinu.¹⁶ Kriticky vnímal aj maďarské periodikum Ruzsinszkói Népszava, ktoré bolo v službách Jaromíra Nečasa a bojovalo za otvorenie maďarských škôl v Užhorode.¹⁷ Týždenníku prekážalo tiež, že na kandidátke neuviedol povolanie úradník, ale úradník kancelárie prezidenta republiky, podobne to bolo s jeho bydliskom, nie Praha, ale Praha hrad. Najväčším zlom však bolo, že svojím miestom na kandidátke zobral mandát rusínskemu kandidátovi, resp. rusínskemu ľudu.¹⁸

V predvolebnom čísle týždenník zdôraznil, že Česi neprišli na Podkarpatskú Rus s tým, aby panovali, ale preto aby pomáhali, aby región národne, politicky, hospodársky a kultúrne pozdvihli. Voličom neodporučil voliť Jaromíra Nečasa, ktorý sa úplne postavil do služieb haličsko-ukrajinskej propagandy. Václav Klofáč odporučil československým voličom aby volili Karpatoruskú stranu trudovú a Československú stranu socialistickú.¹⁹ Jaromír Nečas bol politikom, ktorý prispel k tomu, že v regióne vládla nevraživosť medzi inteligenciou. Negatívne vnímali jeho podporu

13 Schwarz, František (1891 – 1947), politik, novinár. V prvej polovici 20. rokov 20. storočia organizoval hnutie maloroľníkov v rámci Československej národnosocialistickej strany. V roku 1926 stranu opustil ako stúpenec Jiřího Stříbrného. V rokoch 1935 – 1939 bol poslancom Národného zhromaždenia. V rokoch 1919 – 1926 bol redaktorom Českého slova, v roku 1926 šéfredaktorom Večerního českého slova. Bližšie: TOMEŠ, Josef a kol. 1999. *Český biografický slovník XX. století. III. díl. Q – Ž*. Praha : PASEKA, 1999, s. 119.

14 SCHWARZ, František. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 1.

15 Nečas, Jaromír (1888 – 1945) politik, národohospodár, stavebný inžinier a publicista. Už v rokoch 1912 – 1914 pôsobil v službách štátnej stavebnej správy na Podkarpatskej Rusi a Bukovine. V roku 1920 bol tajomníkom guvernéra Podkarpatskej Rusi Grigorija Žatkoviča. V rokoch 1920 – 1924 pôsobil ako radca Kancelárie prezidenta republiky. V rokoch 1924 – 1939 bol poslancom Národného zhromaždenia a v rokoch 1935 – 1938 ministrom sociálnej starostlivosti a zástupcom ČSR v Medzinárodnom úrade práce v Ženeve. Bol členom Československej sociálnodemokratickej strany, autorom viacerých publikácií ako napr. *Ukrajinská otázka, Prosím za jeden slovanský národ*. Bližšie: TOMEŠ, Josef a kol. 1999. *Český biografický slovník XX. století. II. díl. K – P*. Praha : PASEKA, 1999, s. 429.

16 V pravdě jedinečná popularita inž. Nečase... In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 5, s. 3; Páně Nečasova „rusínština“. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 5, s. 3.

17 Maďarský orgán strany p. Nečasa... In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 3.

18 Pán inženýr Nečas... In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 3.

19 KLOFÁČ, Václav. Československým voličům! In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 1.

Simona Petľuru. Neskôr podporoval ukrajinizáciu tunajšieho ľudu.²⁰ Do konfrontácie sa dostával Karpatoruský pokrok predovšetkým s Lidovými novinami, Slovenským východom, ktoré podľa neho propagovali myšlienky a program Československej národnodemokratickej strany.²¹ Napokon týždenník priniesol výsledky volieb. Podľa nich a podľa názoru redakcie bola vo voľbách porazená tamojšia byrokratická vládna sústava, maďarský spôsob volieb ako aj nečasovský ukrajinoфильský smer. Politické strany proruskej orientácie dostali skoro dvakrát viac hlasov než tzv. chliboroby a sociálni demokrati spolu.²²

Do sporu sa Československá strana socialistická dostala s Československou sociálnodemokratickou stranou aj pri organizovaní podujatia v Užhorode, ktoré chcela realizovať k 1. máju ako protiváhu podujatia Komunistickej strany Československa. Slovanské spolky v meste chceli kultúrnym programom uskutočniť oslavu vztyčenia štátnej vlajky. Táto strana ju však zmarila.²³ Napokon sa Československá sociálnodemokratická strana ospravedlnila a deklarovala, že išlo o nedorozumenie, čo zástupcovia spolkov a korporácií v Užhorode prijali a zároveň prisľúbili, že v budúcnosti budú informovať o svojich akciách aj iné politické strany.²⁴ Týždenník publikoval pred voľbami aj výzvu *Národnej rady ČSR – Odbočky pre Podkarpatskú Rus*. Tá očakávala boj jednotlivých politických strán o voliča. Apelovala na voličov v tom zmysle, že v prípade týchto volieb nešlo o to, ktorá strana dostane väčší počet hlasov, ale o to „aby československá štátna myšlienka vyšla posilena“, ako aj o to, aby sa pred celým svetom demonštrovalo, že väčšina obyvateľstva Podkarpatskej Rusi stojí za ČSR.²⁵

Veľkú pozornosť venoval týždenník českým štátnym zamestnancom, prítomným na Podkarpatskej Rusi. Napriek tomu, že prispievali ku konsolidácii situácie v tejto časti ČSR, nachádzali sa v neutešených sociálnych a spoločenských pomeroch. Okrem svojej práce presadzovali myšlienku československej štátnosti a vykonali veľa aj v oblasti kultúry. Ich fungovanie komplikovali rozličné platné zákony – maďarské, rakúske i československé, ako aj práca s negramotným obyvateľstvom. Ich postavenie sa preto muselo čím skôr zlepšiť. Nebolo možné ďalej riadiť sa heslom: „Byrokracie jest vysoko a Praha daleko!“²⁶

Týždenník sa venoval aj žandárstvu na Podkarpatskej Rusi. To tvorili prevažne Česi a to preto, že maďarskí četníci zostali v službe po roku 1918 len v malom počte a pre Rusínov táto pracovná ponuka nebola príliš lákavá. Zo všetkých štátnych zamestnancov sa práve českí žandári nachádzali v najhorších životných podmien-

20 Márne naděje p. Nečasovy na vzkříšení ukrajinsko-klerikálního režimu Ehrenfeldova. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 1-2.

21 Nelžete. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 3; Jak se referuje. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 3.

22 Sch.: Koho chtějí bohové zničití, toho raní slepotou. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 7, s. 1; Výsledky voleb v Podkarp. Rusi. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 7, s. 1.

23 -kv-: K 1. květnu v Užhorodě. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 9. 5. 1924, č. 14, s. 2.

24 K slávnosti st. vlajky v Užhorodě. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 23. 5. 1924, č. 16, s. 2.

25 Voličům československým! In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 2.

26 BERGMANN, H. Poměry státních zaměstnanců v Podkarpatské Rusi. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 8. 2. 1924, č. 1, s. 1-2.

kach. Obsadzovali miesta aj v najodľahlejších dedinkách vzdialených od železničnej trate aj niekoľko desiatok kilometrov, niektorí z nich uviazli v zime v obciach, ktoré boli kvôli snehu úplne odrezané od sveta, v mestách i na dedinách pre nich bolo zabezpečené nekvalitné ubytovanie a mali zvýšené náklady na živobytie.²⁷ Celkovo sa štatisticky mali štátni zamestnanci horšie ako v predvojnovom období. Navyše sa postupovalo tak, že jedným sa pridalo a iným ubralo, čo spôsobovalo ďalší negatívny jav, a to roztrieštenosť štátnych zamestnancov. Prevládal tiež všeobecný názor, že úradníkov bolo veľa a zbytočne zadlžovali štát. Ochrana a organizácia štátnych zamestnancov tak bola nevyhnutná. V štátnej správe navrhoval týždenník vymedziť pomer zamestnanca k štátu ako obchodnú zmluvu, každý mal poznať svoje povinnosti a práva, odstrániť tituly, obmedziť prácu nadčas alebo ju preplatiť, neodopierať nárok na dovolenku. Politické strany si mali uvedomiť, že úradníctvo bolo kostrou, na ktorej štát stál.²⁸ Na svojich stránkach poskytol týždenník priestor aj na publikovanie rezolúcie štátnych zamestnancov Podkarpatskej Rusi, finančného rezortu, odovzdanej ministrovi Jiřímu Stříbrnému, ktorý navštívil Užhorod.²⁹

Aj pre voľbami zdôraznil týždenník, že Československá socialistická strana predkladá požiadavky štátnych zamestnancov na Slovensku a na Podkarpatskej Rusi. Ich obsahom bolo rovnaké realizovanie tzv. podkarpatoruskej výhody, systematizácia miest vo všetkých odvetviach štátnej správy, zlepšenie ubytovania, dostatočné vybavenie úradov potrebným počtom zamestnancov, umožniť návrat z Podkarpatskej Rusi späť do Čiech po 5 až 10 rokoch služby.³⁰ Aj po voľbách týždenník bojoval za zlepšenie platových podmienok a sociálnych pomerov úradníkov. Tí mali často problém užiť vlastné rodiny. Bolo preto do istej miery pochopiteľné, že niektorí z brali úplatky. Išlo však predovšetkým o úradníkov v centrálnych úradoch, týždenník však nebezpečenstvo pre štát videl predovšetkým vtedy, ak sa korupcia dostala aj na nižšie úrady. Zároveň však zdôraznil, že tento negatívny jav pramenil zo zlého postavenia; tých, ktorí sa ho dopustili. Korupčné aféry však mali byť pre štátnych zamestnancov jednoznačne poučením i výstrahou.³¹

Periodikum informovalo aj o memorande štátnych zamestnancov na Podkarpatskej Rusi adresovanom prezidentovi ČSR T. G. Masarykovi s 1 750 podpismi. Malo formu pamätnej knihy a tlmočilo minimálne požiadavky na zabezpečenie nutnej životnej úrovne zamestnancov. Tí chceli, aby 200-percentný mimoriadny drahotný prídavok pre Podkarpatskú Rus v plnej výške zostal a bol stabilizovaný, aby došlo k systematizácii miest v štátnej službe na Podkarpatskej Rusi pri všetkých odboroch, aby ministerskou radou v roku 1920 prisľúbená tzv. podkarpatoruská výhoda bola u všetkých rezortov realizovaná rovnako, aby „ofitsiantská novela“ bola uzákonená a aby sa stavali obytné domy pre štátnych zamestnancov.³² Týždenník avizoval aj

27 Četnictvo v Podkarpatské Rusi. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 15. 2. 1924, č. 2, s. 1-2.

28 Vpřed. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 4, s. 2.

29 Spravedlivé požadavky. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 2.

30 Požadavky státních zaměstnanců na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 2.

31 „Spravedlnost je základem státu“. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 4. 4. 1924, č. 9, s. 2.

32 Požadavky státních zaměstnanců na Podkarpatské Rusi. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 25. 4. 1924, č. 12, s. 2.

pripravovanú schôdzu štátnych zamestnancov v Užhorode 23. mája 1924. Zúčastnil sa na nej aj poslanec Andrej Gagatko za stranu práce a Československú stranu socialistickú a tajomník Rusek za Československú sociálnodemokratickú stranu.³³ Účastníci schôdze požadovali splnenie podmienok obsiahnutých v memorande adresovanom prezidentovi.³⁴

Karpatoruský pokrok sa dlhodobejšie venoval aj zlým bytovým podmienkam štátnych zamestnancov. Upozornil na nedostatočnú starostlivosť štátu o svojich zamestnancov. Tí v jeho službách prišli do pohraničných častí ČSR, kde žili takmer pustovníckym spôsobom. Najpostihnutejšia bola podľa týždenníka skupina finančnej stráže. V mnohých prípadoch nemali jej zamestnanci vôbec kde bývať. Skromné podmienky, v ktorých bývali, bez tepla, v jednoduchých miestnostiach, boli často zdrojmi rozličných chorôb, ktoré ich postihovali. Išlo približne o 8 000 ľudí aj s rodinami. Za túto situáciu mohli nepriamo aj politické strany, ktoré tomuto sociálnemu problému nevenovali pozornosť a to napriek tomu, že sa hlásili k socialistickej politike.³⁵ Následne sa z mnohých častí Podkarpatskej Rusi na stránky novín dostali príspevky opisujúce problémy štátnych zamestnancov s ubytovaním. Nespravodlivé bolo v niektorých prípadoch aj prerozdelenie bytov a efektívnosť výstavby nových. Príkladom mala byť situácia ohľadom budovy v Berehove.³⁶ Podobne v Chusťe prednosta štátneho lesného úradu prenajímal dve izby za 400 korún českému dôstojníkovi. Podľa týždenníka to bolo predražené a nemal povolenie na prenájom. Ten však v príspevku publikovanom v ďalšom čísle periodika uviedol, že sa snažil pomôcť riešiť problém českých zamestnancov s ubytovaním, pričom podotkol, že nájomca bol spokojný so stanovenými podmienkami.³⁷ Kritická bytová situácia bola tiež v Rachove. Vhodnou pomocou mohli byť štátne domčeky pre rodiny, často sa však stavali budovy, ktoré nemali adekvátne využitie. Ďalším negatívnym javom bolo aj to, že nie všetky skupiny štátnych zamestnancov mali rovnaké práva a podmienky týkajúce sa ubytovania.³⁸ Kritický stav s ubytovania bol aj vo Veľkom Bereznom. Jednoduché byty, prerobené pravdepodobne z chlievov s podlahou a rýchlo urobeným oknom, mesačne stáli 200 korún. Takýto byt bol bez zdroja tepla, vlhký a s deravou strechou. Nie všetky byty boli takéto, výnimkou boli byty niektorých privilegovaných vyšších úradníkov.³⁹

Týždenník na svojich stránkach poskytoval priestor aj Československému červenému krížu pôsobiacemu na Podkarpatskej Rusi. Vo februári 1924 oslavoval 5 rokov svojej existencie v novovzniknutej republike. Na zabezpečenie sociálnej zdravotnej

33 Schůze státního zaměst. v Užhorode. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 23. 5. 1924, č. 16, s. 1.

34 Svaz čsl. odborových organizací státně zaměstnaneckých na P. Rusi. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 30. 5. 1924, č. 17, s. 1.

35 Jak bydlí finanční stráž na naši čsl. hranici? In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 21. 3. 1924, č. 7, s. 2.

36 2,000.000Kč. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 4, s. 2; Jak se bydlí v Beregszászu... In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 3.

37 A jak se bydlí v Hustu. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 3. 1924, č. 6, s. 3; ERBAN, Vilém: Zasláno. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 28. 3. 1924, č. 8, s. 3.

38 Křiklavé poměry v Rahově. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 30. 5. 1924, č. 17, s. 1.

39 Jak se bydlí ve Velikoje Bereznoje! In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 6. 6. 1924, č. 18, s. 1-2.

starostlivosti minul 134 miliónov korún. V prvých povojnových rokoch sa sústredil na rozdávanie potravín a šatstva, zabezpečoval doručenie listov československým príslušníkom v cudzine. Na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi zriadil dve epidemiologické nemocnice. V roku 1921 si vypožičal od amerického červeného kríža na tri mesiace vlak pre protiepidemickú prácu na Podkarpatskej Rusi. Neskôr získal vlastný vlak na tento účel, ako aj na prevoz ranených. Vybudoval sedem zdravotných staníc pre detí, ktoré evidovali 7 000 prípadov. Zriadil aj dva dispenzáre pre tuberkulózných a venericky chorých pacientov. V rokoch 1920 – 1923 zabezpečil na Slovensku a Podkarpatskej Rusi stravovanie pre 40 075 detí. Pod jeho vedením bola aj ošetrovateľská škola. Usporiadal 63 kurzov s 1 147 absolventmi ošetrovateľstva. V rámci zdravotnej výchovy prevádzkoval pojazdné biografy sprevádzané lekármi, ktorí realizovali 3 000 prednášok. V náklade 30 000 výtlačkov vydával ľudový mesačník *Zdraví lidu*.⁴⁰ Najťažšiu prácu vykonával práve v najvýchodnejšej časti republiky, kde bojoval s hladom a epidémiami. Hlad bol stálym hosťom nielen na Vrchovine, ale aj v horách nad Užhorodom, v oblasti Jasine a Mukačeva. Miestne pobočky sa snažili zabezpečiť potraviny i šatstvo. Ľudové kuchyne prispeli nielen k zlepšeniu stravovania, ale aj školskej dochádzky. Zanedbateľná nebola ani práca lekárov pod vedením doktora Bohuslava Alberta.⁴¹

Týždenník avizoval aj zjazd Dorastu Československého kríža, ktorý sa mal konať v Prahe za účasti 100 zástupcov tejto organizácie s 250 tisíc členmi, aby rokovali o ďalšom napredovaní organizácie. V Doraste viedli členov k tomu, aby dbali o svoje zdravie a vzájomne si pomáhali. Mali sa stať novým typom občana s povinnosťami voči sebe, blížnym i republike. Český dorast bol v kontakte so slovenským a podkarpatoruským.⁴² Dorast Československého červeného kríža v Užhorode bol organizovaný ako prvý na Podkarpatskej Rusi v roku 1922. Dňa 19. marca 1924 sa konala akadémia v sále keramickej školy. Program pripravený pedagógmi školy bol vyplnený spevom piesní, tancom a pod.⁴³ Aktívna bola aj pobočka v Perečine. Tá pripravila záhradnú slávnosť pod patronátom guvernéra Podkarpatskej Rusi Antona Beskida a viceguvernéra Antonína Rozsypala. Účinkovala kapela 36. pešieho pluku. Konala sa zábava a lákavá bola aj tombola a ohňostroj. Tejto akcie sa zúčastnili príslušníci maďarskej, nemeckej i židovskej národnosti.⁴⁴ Pri príležitosti päťročného jubilea Československého červeného kríža, vstupovali za jeho členov aj mnohí vojaci. Na Podkarpatskej Rusi to bolo takmer 600 vojakov. Z pešieho pluku v Chuste to bolo 39 dôstojníkov a rotmajstrov a 174 vojakov.⁴⁵

Týždenník venoval okrajovo pozornosť aj legionárom. Na svojich stránkach publikoval verejný list adresovaný prezidentovi hlavného finančného riaditeľstva

40 Pět let práce. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 22. 2. 1924, č. 3, s. 1.

41 KLOFÁČ, J. Pět let nejkrásnější práce. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 29. 2. 1924, č. 4, s. 1.

42 Mír Čsl. Červeného kříže. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 18. 4. 1924, č. 11, s. 1.

43 mht. Dorost Československého Červeného Kříže v Užhorode... In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 21. 3. 1924, č. 7, s. 3.

44 Čsl. červený kříž v Perečine. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 6. 1924, č. 19, s. 3; Slavnost Čsl. Červ. Kříže v Perečine. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 20. 6. 1924, č. 20, s. 3.

45 Vojsko na Podkarpatské Rusi Čsl. Červenému Kříži. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 13. 6. 1924, č. 19, s. 2.

v Užhorode, podpísaný zástupcami Jednoty Československej obce legionárskej v Užhorode Janom Kreslom a Frantom Černým. Jeho podstatou bola sťažnosť na skutočný stav vlastníctva trafik v Užhorode, ktoré mali byť prednostne pridelené legionárom, no v skutočnosti ostávali v rukách starých vlastníkov. Z 20 tabakových trafik v meste boli iba štyri v rukách vojnových invalidov, päť v rukách 20 % vojnových invalidov a 11 v rukách neinvalidov, ktorí nemali na ne nárok. Zároveň upozornili na neoprávnenosť držania koncesí u tých, ktorí sa nijakým spôsobom nezaslúžili o vznik republiky a navyše boli finančne zabezpečení. Celkovo na Podkarpatskej Rusi mali až 80 % koncesí v rukách tí, ktorí boli pred rokom 1918 podporovaní maďarskou vládou. Dožadovali sa preto, aby výnosy a nariadenia ministerstva financií boli úradmi rešpektované a aby koncesie dostali tí, ktorí sa obetovali pre svoj národ a nie maďarským a židovským vojnovým zbohatlíkom. Zároveň sa obrátili s prosbou o pomoc aj na parlament, ako aj ministerstvo financií. Následne týždenník publikoval odpoveď hlavného finančného riaditeľstva, ktoré podľa členov legionárskej obce len vysvetľovalo, avšak nepotvrďovalo alebo nevyvrátilo skutočnosti, ktoré boli uvedené v otvorenom liste.⁴⁶ Týždenník upozornil, že legionári sa mali sťažovať aj na iné štátne úrady, nielen na finančný. Podotkol, že politika uprednostňovania istej národnosti pred inými na Podkarpatskej Rusi musela stroskotať.⁴⁷ Napokon informoval aj o uvoľnenej trafike v Užhorode, ktorá bola daná do verejnej súťaže s oznamom o tom, že vojnoví poškodenci budú uprednostnení.⁴⁸ Týždenník dementoval informácie šírené na Podkarpatskej Rusi o rozdielnom postavení českých, slovenských a rusínskych legionárov. Zdôraznil, že sa nemuseli nijako organizovať, pretože boli súčasťou, resp. členmi Československej obce legionárskej a mali rovnaké práva a výhody.⁴⁹

Karpatoruský pokrok začal vychádzať 8. februára 1924, no už 4. júna toho istého roku vyšiel poslednýkrát. Aj keď v podtitule deklaroval, že je nezávislým periodikom, bol pod vplyvom Československej socialistickej strany. Vyšiel krátko pred prvými parlamentnými voľbami na Podkarpatskej Rusi. Do volieb propagoval politiku tejto strany a jej členov. Snažil sa osloviť predovšetkým českú inteligenciu žijúcu v tejto časti republiky. Obhajoval najmä práva tu pracujúcich štátnych zamestnancov a čiastočne legionárov – vojnových invalidov. Na svojich stránkach prinášal aj krátke správy týkajúce sa predovšetkým politického, hospodárskeho, národnostného a kultúrneho diania v Užhorode, ale i širšom regióne.

46 Veřejný list. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 8. 2. 1924, č. 1, s. 4; Otázka zadávání trafik v Užhorodě. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 18. 4. 1924, č. 11, s. 2-3.

47 Upozornění legionářům. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 9. 5. 1924, č. 14, s. 3.

48 Zadání trafiky. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 16. 5. 1924, č. 15, s. 3.

49 O podkarpatoruské legiónáře. In *Karpatoruský pokrok*, roč. 1, 7. 3. 1924, č. 5, s. 3.